

Solidarisk alkoholpolitik.

Andréasson S, Göranson B, Lindberg J, Nycander S, Romanus G, Westerholm B.

Hjalmarson och Högberg bokförlag, 2007.

Även för den som själv arbetar med alkoholpolitiska frågor är det svårt att hänga med i alla turer kring införelse regler, skattesatser på alkohol och EG-domstolens utslag i viktiga principfrågor. Denna bok är en utmärkt sammanfattning av de senaste decenniernas utveckling när det gäller alkoholpolitiska frågor i Sverige och EU, och den tar också på ett konstruktivt sätt upp de möjligheter till insatser vi faktist har idag, i synnerhet på det lokala planet.

Den mycket namnkunniga författargruppen kom för några år sedan ut med boken *Kris i alkoholfrågan*, som blev mycket uppskattad. Denna bok är till stor del en uppdatering och komplettering av den tidigare boken, vilket är välbehövligt pga de ständigt skiftande scenväxlingarna i den alkoholpolitiska debatten och i det europeiska regelverket.

Bokens starka sida är den systematiska genomgången av EUs regelverk och hur den successivt har urholkat Sveriges alkoholpolitik, men också tydliga klarlägganden om vilka möjligheter vi fortfarande har inom stora politikområden (detaljhandelsmonopol, åldersgränser, utskänkningstillstånd).

Boken är rik på fakta och värdefull information, men utformningen gör denna information lite svårtillgänglig. Det hade varit värdefullt att tydliggöra

förändringar i regelverk och lagstiftning tabellariskt eller i form av tidslinjer. Boken består helt övervägande av rent löpande text. Även om boken är välskriven och på lättillgängligt språk blir den något svårsmält just på grund av informationstätheten och de många siffrorna och förkortningarna.

Även om boken kan och bör läsas för dess värdefulla informationsinnehåll är det givet att det med denna författargrupp också blir en debattbok. Här finns det förvisso saker i boken som kan diskuteras även bland de starkaste företrädarna för en solidarisk alkoholpolitik. En långt kapitel ägnas åt den vetenskapliga forskningen kring alkoholens "nyttoeffekter". Här går man på påfallande detaljerad nivå in på de olika vetenskapliga invändningar man kan rikta mot många studier. Min erfarenhet är att den typ av vetenskapliga invändningar bara ger motståndaren möjlighet att visa upp studier som faktiskt tagit hänsyn till dessa brister. Det räcker med att påpeka att de nyttoeffekter av alkohol framförallt på hjärt-kärlsjukdom som många studier visat innebär en total hälsovinst först i hög ålder och att alkoholkonsumtion under 40 år enbart har skadeeffekter. Samt att det räcker med en drink om dagen (män) respektive en drink varannan dag (kvinnor) för att uppnå dessa hälsoeffekter.

Några diskutabla formuleringar

finns också i ett kapitel om vård och behandling, såsom att beroendetillstånd kan betraktas som ”..hjärnsjukdom med starka genetiska inslag” och att vård- och behandlingsansvar bör förskjutas från socialtjänsten till hälso- och sjukvården. Visst finns det genetiska och hjärnfysiologiska aspekter på missbruksutveckling, men risken är att man underblåser en medicinsk och sjukdomsorienterad syn på missbruksproblem som motverkar en solidarisk alkoholpolitik. (”Det är bara vissa som är i risk att få problem, dessa ska behandlas och gärna identifieras tidigt, övriga bör inte störas med restriktioner..”). Med rätta påpekar dock författarna att det under senare år har kommit fram bättre kunskap om verksamma behandlingsmetoder, och i synnerhet möjligheter tidiga insatser inom hälso- och sjukvården.

Den socialpolitiska historien är intressant för många av oss äldre, men man kan ifrågasätta relevansen i att exempelvis diskutera förändringar i antal personer som blev föremål för åtgärder enligt nykterhetsvårdslagen mellan 1968 och -75. Författarna öppnar sig i onödan för kritik mot att vilja återgå till gamla tiders socialpolitik och nykterhetsvårdslagstiftning. Flerparten av dagens yrkesverksamma inom vård och socialtjänst har inte upplevt vare sig nykterhetsnämnder eller motboken.

Två kapitel om myndighetsstruktur respektive forskningsstöd tar upp viktiga frågor, men är kanske inte helt lätta att följa för de icke initierade. Även om många kloka ord sägs finns också här diskutabla förslag, såsom att inrätta ett särskilt forskningsråd

för alkohol- och beroendefrågor. Det vanliga argumentet mot sådana sårbara lösningar är att det riskerar att marginalisera just det forskningsområde man vill stödja, i och med att de stora forskningsråden då avhänder sig allt stöd till det området.

Sammanfattningsvis är detta en mycket innehållsrik och faktpäckad bok, med inslag av debattkaraktär men också många bra förslag till alkoholpolitiska insatser som faktiskt är möjliga att genomföra. Informationsrikedomen är som sagt lite svår att till fullo utnyttja på grund av bokens layoutmässiga utformning, och avsaknad av sakregister. Man kan hoppas att författargruppen vill samla sig till en tredje insats i serien där detta möjligen kan förbättras.

Peter Allebeck

professor i socialmedicin
Institutionen för folkhälsovetenskap
Karolinska institutet